

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-631/23
Podgorica, 18. 10. 2023. godine
VR/VR

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG”, br. 42/11, 32/14, 21/17) i čl. 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG”, br. 53/14), sproveo je ispitni postupak po pritužbi XX, iz Danilovgrada i utvrdio činjenično stanje na način kako slijedi.

I UVOD

1. Postupak pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore odnosi se na dugo trajanje postupka u predmetu Osnovnog suda u Kotoru posl. oznake P.br. XXXX/19/19, formiranom po tužbi ovdje podnosioca pritužbe, radi podjele bračne tekovine. Tužba u predmetnom postupku je podnijeta dana 10.09.2019. godine, ali sud još uvijek nije donio prvostepenu odluku.

II ČINJENICE/OKOLNOSTI PREDMETA

2. Činjenice utvrđene na osnovu navoda podnosioca pritužbe, te izjašnjenja Osnovnog suda u Kotoru-predsjednika suda, mogu se sublimirati na sljedeći način:

3. Pred Osnovnim sudom u Kotoru, po tužbi XX, iz Danilovgrada, kojeg je tada zastupala XX, advokatica iz Podgorice, protiv tuženih XX, XX i XX, radi podjele bračne tekovine, vodi se parnični postupak posl. oznake P.br.XXXX/19/19.

4. Tužilac je sudu podnio tužbu dana 10.09.2019. godine.

5. Tužene su sudu dostavile odgovor na tužbu dana 03.02.2020. godine.

6. Rješenjem suda od 04.03.2020. godine, pripremno ročište je zakazano za dan 31.03.2020. godine.

7. Podneskom od 17.03.2020. godine tužilac je precizirao tužbeni zahtjev i povukao tužbu u odnosu na tužene I i III reda, pa je rješenjem suda P.br.XXXX/19/19 od 17.06.2020. godine utvrđeno da je tužba u odnosu na navedene tužene povučena.

8. Pripremno ročište od 31.03.2020. godine je odloženo zbog epidemiološke situacije izazvane korana virusom, a u skladu sa donijetim mjerama od strane Vrhovnog suda Crne Gore.

9. Prvo naredno ročište je zakazano za dan 17.06.2020. godine, na kome je tužilac predložio vještačenje po vještacima geodetske i građevinske struke, a punomoćnik tužene je, navodeći da je isticanjem zahtjeva od strane tužioca za vještačenje tržišne vrijednosti objekta tužba preinačena, tražio rok radi izjašnjenja na isto.

10. Naredno ročište je zakazano za dan 17.07.2020. godine, na kome je sud odredio izvođenje dokaza vještačenjem po vještaku geodetske struke XX i vještaku građevinske struke XX, kao i odredio saslušanje parničnih stranaka i dva svjedoka, pa je isto odloženo i sljedeće zakazano za dan 09.10.2020. godine.

11. Ročište od 09.10.2020. godine je održano na licu mjesta.

12. Sljedeće ročište je zakazano za dan 08.12.2020. godine, ali je odloženo jer su se spisi predmeta nalazili kod vještaka građevinske struke, nakon što su mu prethodno spisi poslani dana 04.12.2020. godine (nakon dostavljanja nalaza i mišljenja vještaka geodetske struke od 04.12.2020. godine).

13. Dana 25.12.2020. godine, sudu je dostavljen nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke.

14. Punomoćnica tužioca je dana 28.12.2020. godine sudu dostavila prigovor na nalaz vještaka geodetske struke, koji prigovor je ekspedovan vještaku dana 29.12.2020. godine.

15. Vještak geodetske struke je sudu dostavio dopunski nalaz dana 25.01.2021. godine.

16. Dana 01.02.2021. godine, punomoćnica tužioca je dostavila sudu izjašnjenje na nalaze vještaka geodetske i građevinske struke, nakon čega su spisi predmeta poslani vještaku geodetske struke, radi izjašnjenja na prigovor.

17. Ročište zakazano za 22.02.2021. godine odloženo je zbog odsustva postupajuće sudije.

18. Dana 23.02.2021. godine, sudu je dostavljen dopunski nalaz vještaka geodetske struke.

19. Sljedeće ročište je zakazano za dan 20.04.2021. godine, na kome su punomoćnici stranaka izjavili da nemaju primjedbi na nalaz i mišljenje i dopunski nalaz i mišljenje vještaka geodetske struke, pa je sud odredio saslušanje parničnih stranaka i svjedoka, te sljedeće ročište zakazao za dan 21.06.2021. godine.

20. Po navodima suda, u međuvremenu je vještak građevinske struke dostavio izjašnjenje na prigovor tužene.

21. Ročište zakazano za dan 21.06.2021. godine je odloženo zbog odsustva punomoćnika parničnih stranaka, shodno Odluci Skupštine Advokatske komore Crne Gore o obustavi rada advokata.

22. Na sljedećem ročištu zakazanom za dan 28.10.2021. godine, novi punomoćnik tužioca, advokat XX, iz Podgorice, istakao je da nema prigovora na dodatna izjašnjenja vještaka, dok je punomoćnik tužene istakao da ima primjedbe na izjašnjenje vještaka građevinske struke, pa je predložio da se isti pozove na sljedeće ročište. Na ovom ročištu su saslušani tužilac i tužena, ali je zbog isteka radnog vremena određeno da se na istom neće pitanja tuženoj od strane punomoćnika, pa je sljedeće ročište zakazano za dan 13.12.2021. godine, na kojem je određeno saslušanje svjedoka XX.

23. Na ročištu zakazanom za dan 13.12.2021. godine sud je nastavio sa saslušanjem tužene, dok je određeno da se zbog obimnosti iskaza tužene neće saslušavati svjedok XX, a imajući u vidu zauzetost sudske sale, pa je naredno ročište zakazano za dan 28.02.2022. godine.

24. Ročište zakazano za dan 28.02.2022. godine je odloženo zbog nemogućnosti svjedoka da pristupi na isto.

25. Podneskom tužioca od 27.04.2022. godine traženo je (urgirano) određivanje privremene mjere.

26. Na ročištu zakazanom za dan 09.05.2022. godine, saslušan je svjedok XX i određeno saslušanje svjedoka XX na sljedećem ročištu, koje je zakazano za dan 04.07.2022. godine.

27. Na ročištu zakazanom za dan 04.07.2022. godine punomoćnici stranaka saglasno su predložili da se na sljedeće ročište pozove vještak građevinske struke, radi izjašnjenja, koji predlog je sud usvojio, te je osim saslušanja vještaka, odredio i da se od Uprave za katastar PJ Budva pribavi hronologija upisa. Odmah nakona završetka ovog ročišta, sud je navedenom organu uputio dopis sa zahtjevom za dostavljanje hronologije.

28. Podneskom od 19.09.2022. godine punomoćnik tužioca se izjasnio na provedene dokaze.

29. Zatražena hronologija upisa je od strane Uprave za katastar PJ Budva dostavljena sudu dana 27.09.2022. godine, nakon čega je sud obavijestio punomoćnike stranaka da mogu izvršiti uvid u istu.

30. Podneskom od 04.10.2022. godine, punomoćnica tužene, advokatica XX, iz Podgorice, zatražila je odlaganje ročišta zakazanog za dan 05.10.2022. godine, jer je rješenjem Advokatske komore od 30.09.2022. godine određena za preuzimateljicu advokatske kancelarije dotadašnje punomoćnice tužene, advokatice XX, zbog čega je sud ročište odložio i sljedeće zakazao za dan 28.11.2022. godine.

31. U međuvremenu, dana 24.11.2022. godine, advokat XX je, u svojstvu punomoćnika tužene, sudu dostavio podnesak kojim je tražio odlaganje ročišta zakazanog za 28.11.2022. godine, a radi pripreme novog punomoćnika, pa je pomenuto ročište odloženo, a sljedeće zakazano za dan 02.02.2023. godine, za kada je određeno saslušanje vještaka građevinske struke.

32. Dana 05.12.2022. godine, tužilac je podnio kontrolni zahtjev u predmetnom postupku, koji je rješenjem suda IV-2-Su. XXX/2022 od 29.12.2022. godine odbijen kao neosnovan.

33. Rješenjem suda od 19.12.2022. godine, usvojen je predlog tužioca i određena je privremena mjera, koja je potvrđena rješenjem Ip. XX/23 od 27.02.2023. godine.

34. Na ročištu zakazanom za dan 02.02.2023. godine, sud je saslušao vještaka građevinske struke, nakon čega je, po predlogu tužene i na njen teret, određeno dopunsko vještačenje po vještaku građevinske struke.

35. U izjašnjenju Zaštitniku sud je pojasnio da su spisi predmeta P.br. XXXX/19/19 dostavljeni Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru, a po zahtjevu državne tužiteljke od 30.01.2023. godine, nakon čega su na zahtjev postupajuće sudije vraćeni ovom sudu radi održavanja ročišta i potom opet vraćeni tužilaštvu na uvid, da bi u konačnom bili vraćeni sudu dana 17.02.2023. godine.

36. Nakon uplate predujma od strane tužene, sud je spise predmeta dostavio vještaku građevinske struke, uz dopis od 07.03.2023. godine, radi dopuskog vještačenja, da bi dana 04.04.2023. godine bio odobren uvid i kopiranje spisa novoj punomoćnici tužioca, advokatici XX.

37. Ročište zakazano za dan 03.04.2023. godine je odloženo jer su se spisi nalazili kod vještaka građevinske struke.

38. Dana 18.04.2023. godine, vještak građevinske struke je sudu dostavio dopunski nalaz, na koji se tužilac izjasnio podneskom od 15.05.2023. godine, nakon čega su spisi upućeni vještaku na izjašnjenje, pa je sljedeće ročište zakazano za dan 02.06.2023. godine.

39. Ročište zakazano za dan 02.06.2023. godine je odloženo jer su se spisi predmeta kod vještaka građevinske struke.

40. Sljedeće ročište zakazano za dan 05.07.2023. godine je takođe odloženo iz razloga što su se spisi predmeta nalazili kod vještaka građevinske struke, a nakon što je vještak, prethodno, dana 12.06.2023. godine dostavio odgovor na prigovore tužioca i tužena prigovorila na izjašnjenje vještaka podneskom od 21.06.2023. godine.

41. Uz izjašnjenje predsjednika postupajućeg suda, Zaštitniku je dostavljeno i izjašnjenje postupajuće sudije u predmetnom postupku, iz kojeg proizilazi da je podnosilac prituže podnio i kontrolni zahtjev posl. br. IV-2-Su.XX/2023 od 28.08.2023. godine. S tim u vezi, u predmetnom izjašnjenju, sudija je bliže ukazala na razloge zbog kojih treba odbiti kontrolni zahtjev, navodeći da u svemu ostaje kod navoda datih u izjašnjenju od 23.12.2022. godine, kada se izjasnila na kontrolni zahtjev koji je od strane tužioca ranije podnio, a koji je odbijen kao neosnovan.

42. Sljedeće ročište je zakazano za dan 05.10.2023. godine,

43. Dakle, iz spisa predmeta proizilazi da je predmetni postupak još uvijek u toku, te da sud, zaključno sa izjašnjenjem posl. br. IV-1-Su.XX/2023 od 19.09.2023. godine (dostavljenim Zaštitniku dana 25.09.2023. godine), nije donio odluku u navedenom predmetu.

III RELEVANTNI DOMAĆI I MEĐUNARODNI PROPISI

A. Ustav Crne Gore (“Sl. list CG”, br.1/07 i 38/13)

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

B. Porodični zakon (“Sl. list RCG”, br.1/07, “Sl. list CG”, br. 53/16, 76/20)

Član 1

Ovim zakonom uređuju se: brak i odnosi u braku, odnosi roditelja i djece, usvojenje, porodični smještaj (hraniteljstvo), starateljstvo, izdržavanje, imovinski odnosi u porodici i postupci nadležnih organa u vezi sa bračnim i porodičnim odnosima.

Član 295

Dioba zajedničke imovine bračnih supružnika može se tražiti za vrijeme braka i poslije njegovog prestanka.

Član 372

Na postupak suda koji je u vezi sa porodičnim odnosima primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

B. Zakon o parničnom postupku (“Sl. list RCG”, br.22/04, 28/05, 76/06 i “Sl. list CG”, br.73/10, 47/15, 48/15, 51/17, 75/17, 62/18, 34/19, 42/19, 76/20 i 108/21)

Član 11 stav 1

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 243

Sud će izvesti dokaze vještačenjem kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja neke činjenice potrebno stručno zvanje kojim sud ne raspolaže.

Član 278

Tužba sa prilogima dostavlja se tuženom na odgovor u roku od 30 dana od dana prijema uredne i potpune tužbe u sudu.

Član 279 stav 1

Nakon prijema tužbe sa prilogima tuženi je dužan, najkasnije u roku od 30 dana, da dostavi sudu pisani odgovor na tužbu.

Član 284 stav 3

Pripremno ročište održaće se, po pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana kada tuženi dostavi pisani odgovor na tužbu.

Član 295 stav 2

Glavna rasprava će se, po pravilu, održati najkasnije u roku od 60 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

C. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (“Sl. list CG”, br. 11/07)

Član 2

Pravo na sudsku zaštitu zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku imaju stranka i umještač u građanskom sudskom postupku, stranka i zainteresovano lice u upravnom sporu, okrivljeni i oštećeni u krivičnom postupku (u daljem tekstu: stranka), ukoliko se postupci odnose na zaštitu njihovih prava u smislu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Pravo iz stava 1 ovog člana i dužina trajanja razumnog roka utvrđuje se u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Član 3

Pravna sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku su:

- 1) zahtjev za ubrzanje postupka (u daljem tekstu: kontrolni zahtjev);
- 2) tužba za pravično zadovoljenje.

Član 9 stav 1 i 2

Stranka može podnijeti kontrolni zahtjev ukoliko smatra da sud neopravdano odugovlači postupak i odlučivanje u predmetu.

Kontrolni zahtjev se podnosi sudu kod kojeg se predmet nalazi u radu.

Član 31

Pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku može se ostvariti:

- 1) isplatom novčane naknade za prouzrokovanu štetu zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku i/ili
- 2) objavljivanjem presude da je stranci bilo povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

Član 33 stav 1

Tužbu za pravično zadovoljenje može podnijeti stranka koja je prethodno podnosila kontrolni zahtjev nadležnom sudu.

G. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG”, br.42/11, 32/14 i 21/17)

Član 17

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

H. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Relevantni dio ovog člana glasi:

Svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV OCJENA ZAŠTITNIKA

44. Podnosilac pritužbe se žali da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku iz razloga nedonošenja prvostepene presude ni nakon 4 godine od dana podnošenja tužbe, iako se, po njegovom mišljenju, radi o predmetu srednje složenosti. Posebno je istakao da usljed navedenog trpi posljedice u vidu finansijskog iscrpljivanja, kao i ukazao na činjenicu da nakon razvoda braka izdržava dvoje maloljetne djece.

45. U odgovoru na navode iz podnijete pritužbe, Zaštitniku je u prilogu izjašnjenja Osnovnog suda u Kotoru-predsjednika suda od 19.09.2023. godine dostavljeno i izjašnjenje postupajuće sudije od 12.09.2023. godine, u kojem je u bitnom navedeno da je sud u svemu postupao blagovremeno, preduzimajući sve predložene procesne radnje, pri čemu je istaknuto da se radi o kompleksnom predmetu.

a) Navodna povreda prava na suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

1) Opšti principi i kriterijumi za ocjenu razumnog roka

46. Zaštitnik, prije svega, ukazuje da shodno ustaljenoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud), razumnost dužine trajanja postupka se mora ocjenjivati u svijetlu okolnosti konkretnog predmeta, vodeći računa o kriterijumima koji su uspostavljeni u praksi Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, kao i o značaju predmeta spora za podnosioca predstavke (vidi, između ostalih, Mikulić protiv Hrvatske, aplikacija broj 53176/99, stav 38, Izvještaj broj 2002-I, stav 38; Frydlander protiv Francuske, aplikacija broj 30979/96, stav 43)

47. U građanskim postupcima period obično počinje da teče od trenutka pokretanja postupka pred nadležnim sudom¹.

48. Glavni kriterijum u pogledu prirode predmeta je stepen složenosti predmeta².

¹Poiss protiv Austrije, stav 50; Bock protiv Njemačke, stav 35.

²Buchholz protiv Savezne Republike Njemačke, 6. maj 1981. godine, stav 49; Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 13 jul 1983. godine, stav 24.

49. Složenost predmeta može se odnositi i na činjenice i na pravo³, a može se odnositi i na pojedine procesne složenosti, kao što su učešće nekoliko stranaka u postupku⁴ ili na različite dokaze koje treba pribaviti⁵. Nadalje, složenost domaćeg postupka može objasniti njegovu dužinu⁶.

50. U odnosu na kriterijum ponašanja stranaka, član 6 stav 1 ne zahtjeva od podnositelja da aktivno saraduje sa sudskim vlastima, niti ih može kriviti za potpuno iskorišćavanje pravnih sredstava koja su im dostupna na temelju domaćeg prava⁷.

51. Osoba o kojoj je riječ treba pokazati samo odgovornost u preduzimanju radnji u postupku koje se na nju odnose, suzdržati se od korišćenja taktika odugovlačenja.

52. U razmatranje dužine postupka, Evropski sud je uzimao u obzir načelo odgovarajućeg sudskog postupka, konkretno, to da su domaći sudovi u obavezi da propisno postupaju u predmetima koji su im povjereni⁸. Odluke u vezi sa odlaganjem iz posebnih razloga ili radi prikupljanja dokaza mogu, iz tih razloga imati izvjestan značaj⁹.

2) Primjena opštih principa i kriterijuma razumnog roka na konkretni predmet

53. Vraćajući se na konkretan predmet, Zaštitnik konstatuje da je sporni postupak – postupak po tužbi radi podjele bračne tekovine, u predmetu pred Osnovnim sudom u Kotoru, posl. oznake P.br. XXXX/19/19, započet dana 10.09.2019. godine, te da je podnosilac pritužbe u svojstvu tužioca u predmetnom parničnom postupku.

54. Tužene su sudu dostavile odgovor na tužbu dana 03.02.2020. godine. S tim u vezi, Zaštitniku od strane postupajućeg suda nije naveden podatak kada je tuženima dostavio tužbu na odgovor, te razlog zbog kojeg su tužene dostavile odgovor na tužbu tek dana 03.02.2020. godine, što upućuje da u konkretnom nije postupljeno u skladu sa rokovima propisanim čl.278 i 279 ZPP.

55. Pripremno ročište zakazano za dan 31.03.2020. godine je odloženo zbog donijeth COVID -19 mjera, da bi potom bilo održano dana 17.06.2020. godine, na kojem je tužilac (podnosilac pritužbe) predložio vještačenje po vještacima geodetske i građevinske struke, a punomoćnik tužene tražio rok za izjašnjenje na objektivno preinačenu tužbu, pa je sud odredio vještačenje po vještacima geodetske i građevinske struke, te odredio saslušanje parničnih stranaka i dva svjedoka i sljedeće ročište je održano na licu mjesta dana 09.10.2020. godine.

56. Nadalje, Zaštitnik konstatuje da je ročišta zakazano za 08.12.2020. godine odloženo iz razloga jer su se spisi predmeta nalazili kod vještaka geodetske struke, kao i da je odloženo ročište od 22.02.2021. godine iz razloga odsustva postupajuće sudije, da bi sljedeće ročište bilo održano dana

³Katte Klitsche de la Grange protiv Italije, 27. oktobar 1994. godine, stav 55.

⁴H. Protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 8. jul 1987. godine, stav 72.

⁵Humen protiv Poljske, 15. oktobar 1999.godine, stav 63.

⁶Tierce protiv San Marina, 17. jun 2003.godine, stav 31.

⁷Erkner i Hofauer protiv Austrije, 23. april 1987. godine, stav 68.

⁸Boddaert protiv Belgije, 12. oktobar 1992. godine, stav 39.

⁹“Pravo na pravično suđenje – Vodič za primjenu člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima – Priručnik o ljudskim pravima br.6, autori Nula Mol i Katarina Harbi, Savjet Evrope,Beograd,2007., str.52.

20.04.2021. godine, na kojem punomoćnici stranaka nijesu imala dalja izjašnjenja na nalaz i mišljenje i dopunski nalaz i mišljenje vještaka geodetske struke, pa je sud odredio saslušanje parničnih stranaka i svjedoka na ročištu koje je zakazao za dan 21.06.2021. godine.

57. Nakon što je ročište zakazano za 21.06.2021. godine odloženo zbog odluke Advokatske komore Crne Gore o opštoj obustavi rada - pružanja pravne pomoći advokata na teritoriji Crne Gore, sljedeće je održano dana 28.10.2021. godine, na kome je punomoćnik tužene imao primjedbe na izjašnjenje vještaka građevinske struke, koje je vještak prethodno dostavio sudu, predložio da se isti pozove na sljedeće ročište, kao i na kome su saslušani tužilac i tužena. Zbog isteka radnog vremena, naredno ročište je zakazano za dan 13.12.2021. godine i istovremeno određeno saslušanje svjedoka XX.

58. Na sljedećem ročištu zakazanom i održanom dana 13.12.2021. godine nastavljeno je saslušanje tužene, te određeno da se zbog obimnosti iskaza tužene, a imajući u vidu zauzetost sudske sale, neće saslušavati svjedok XX, nakon čega je sljedeće ročište zakazano za dan 28.02.2022. godine.

59. Ročište zakazano za dan 28.02.2022. godine je odloženo jer svjedok XX nije bila u mogućnosti da pristupi, nakon čega je na sljedećem ročištu zakazanom i održanom dana 09.05.2022. godine ista saslušana. Na pomenutom ročištu određeno je saslušanje svjedoka XX, koja je saslušana na ročištu održanom dana 04.07.2022. godine.

60. Na ročištu od 04.07.2022. godine, sud je usvojio predlog punomoćnika stranaka da se na sljedećem ročištu pozove vještak građevinske struke, radi davanja izjašnjenja, pa je osim saslušanja vještaka odredio da se i od Uprave za katastar PJ Budva pribavi hronologija upisa, koja je sudu dostavljena dana 27.09.2022. godine.

61. Ročište zakazano za dan 05.10.2022. godine je odloženo po molbi za odlaganje nove punomoćnice tužioca, a radi upoznavanja sa spisima predmeta, dok je sljedeće ročište, zakazano za dan 28.11.2022. godine, iz istog razloga odloženo, po zahtjevu novog punomoćnika tužene.

62. Na ročištu zakazanom i održanom dana 02.02.2023. godine, sud je saslušao vještaka građevinske struke, nakon čega je, na predlog tužene, odredio dopunsko vještačenje.

63. Imajući u vidu da je sud, nakon uplate predujma od strane tužene, a uz dopis od 07.03.2023. godine, spise predmeta dostavio vještaku građevinske struke radi dopunskog vještačenja, to je ročište prethodno zakazano za dan 03.04.2023. godine odložio.

64. U cilju izjašnjenja vještaka na podnesak tužioca od 15.05.2023. godine, a nakon što je vještak ranije dostavio sudu dopunski nalaz i mišljenje dana 18.04.2023. godine, sud je je spise uputio vještaku na izjašnjenje, zbog čega je odloženo ročište zakazano za dan 02.06.2023. godine.

65. Nakon što je vještak dana 12.06.2023. godine dostavio odgovor na prigovore tužioca, tužena je podneskom od 21.06.2023. godine prigovorila na pomenuti odgovor vještaka, pa je i ročište zakazano za dan 05.07.2023. godine odloženo jer su se spisi predmeta nalazili kod vještaka.

66. Iz izjašnjenje Osnovnog suda u Kotoru proizilazi da je sljedeće ročište u predmetnoj pravnoj stvari bilo zakazano za dan 05.10.2023. godine.

67. Dakle, Zaštitnik konstatuje da nakon četiri (4) godine i devet (9) dana računajući od dana podnošenja tužbe sudu, pa do dana sačinjavanja izjašnjenja dostavljenog Zaštitniku (10.09. 2023. godine), predmetni postupak nije okončan.

68. Zaštitnik konstatuje da je podnosilac pritužbe koristio pravno sredstvo za ubrzanje postupka – kontrolni zahtjev, shodno Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, i to dana 05.12.2022. godine, koji je rješenjem suda IV-2-Su. XXX/2022 od 29.12.2022. godine odbijen kao neosnovan, kao i da je podnosio kontrolni zahtjev dana 28.08.2023. godine (shodno izjašnjenju postupajuće sudije).

69. Polazeći od pravne prirode spora u pitanju, Zaštitnik cijeni da se radi o činjenično i pravno značajno složenom predmetu, u kojem je bilo potrebno da sud provede više dokaza-dokaznih radnji, prvenstveno da se obave vještačenja po vještacima geodetske i građevinske struke, te da se saslušaju parnične stranake i svjedoci, a na relevantne okolnosti.

70. U odnosu na kriterijum ponašanja podnosioca pritužbe, u konkretnom slučaju Zaštitnik primjećuje da je podnosilac pritužbe izjavljivao prigovore na sačinjene nalaze i mišljenja vještaka geodetske i građevinske struke, ali da time sam nije doprinio odugovlačenju predmetnog postupka. Takođe, nije doprinio ni odlaganjima raspravnih ročišta. Zbog dugog trajanja postupka koristio je kontrolni zahtjev, kao jedno od pravnih sredstava propisanih Zakonom o Zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, što se u kontekstu ovog kriterijuma može ocijeniti kao aktivno držanje podnosioca, kako ga Zaštitnik smatra u kontekstu navedenih okolnosti ovog predmeta, bez obzira što je njegov kontrolni zahtjev odbijen.

71. Cijeneći ponašanje tužene, po ocjeni Zaštitnika, bez obzira što je ročište odlagano u više navrata zbog promjene punomoćnika tužene (adv. XX, adv. XX, adv. XX), te potrebe upoznavanja novoangažovanih punomoćnika sa stanjem u spisima predmeta, samim načinom prigovaranja tužene, odnosno njenih punomoćnika na osnovne i dopunske nalaze vještaka i na njihova dodatna izjašnjenja u više navrata, ima se smatrati doprinosom tužene dužem trajanju postupka.

72. Kada se složenost konkretnog predmeta ima u vidu kroz ocjenu prethodno navedenih pokazatelja, cijenenih pod kriterijumom ponašanja stranaka i dovodeći ih u vezu sa kriterijumom ponašanja suda u smislu blagovremenosti postupanja-redovnosti zakazivanja ročišta, održavanja ročišta, preduzimanja procesnih radnji na ročištima, cijeneći i neophodnost izvođenja dokaza vještačenjem od strane vještaka geodetske i građevinske struke, potrebe sačinjavanja dopunskih nalaza, te davanja dopunskih izjašnjenja vještaka, može se reći da je dužem trajanju postupka u većoj mjeri doprinio sud. Navedeno posebno kada se ima u vidu da je sud po predlogu stranaka odredio izvođenje dokaza vještačenjem od strane vještaka geodetske struke i građevinske struke na ročištu od 17.07.2020. godine. Vještak geodetske struke je sačinio osnovni nalaz dana 04.12.2020. godine, a nakon toga je sačinjen prvi dopunski nalaz 25.01.2021. godine i drugi dopunski nalaz 23.02.2021. godine, da bi se na ročištu od 20.04.2021. godine punomoćnici stranaka izjasnili da nemaju daljih primjedbi na sačinjene nalaze i dopune vještaka geodetske struke. Međutim, sud je nakon raspravljenih spornih činjenica i okolnosti, uz posredstvo vještaka

geodetske struke, na raspravnom ročištu od 04.07.2022. godine odredio da se pribavi hronologija upisa od Uprave za katastar PJ Budva, koja je dostavljena sudu 27.09.2022. godine, a što je doprinijelo odugovlačenju postupka, budući da je, po ocjeni Zaštitnika, to trebalo naložiti vještaku geodetske struke da provjeri, a u kontekstu svoje obaveze po nalogu suda.

73. Takođe, kada je u pitanju vještačenje od strane vještaka građevinske struke, po rješenju suda od 17.07.2020. godine, ovaj vještak je sačinio osnovni nalaz dana 25.12.2020. godine. Na ovaj nalaz, po prigovoru tužioca od 01.02.2021. godine, vještak građevinske struke je dostavio izjašnjenje za ročište od 20.04.2021. godine, a na to izjašnjenje punomoćnik tužioca nije imao primjedbi, dok je punomoćnik tužene dao primjedbe na ročištu od 28.10.2021. godine i predloženo je da se vještak građevinske struke pozove na sljedeće ročište. Međutim, iz dostavljenog izjašnjenja suda Zaštitniku, proizilazi da na zakazana ročišta od 13.12.2021. godine, zatim 28.02.2022. godine, kao i za ročište od 04.07.2022. godine, vještak građevinske struke nije pozivan, da bi sud odlučio da ovog vještaka pozove i sasluša na ročištu od 05.10.2022. godine, koje je kao i sljedeće, zakazano ročište za dan 28.11.2022. godine, odloženo zbog promjene angažovanih punomoćnika tužene. Tako je vještak građevinske struke pozvan tek za ročište od 02.02.2023. godine, kada je i saslušan. Po saslušanju vještaka, određeno je dopunsko vještačenje od strane istog vještaka građevinske struke po predlogu i na teret tužene. Sljedeće ročište određeno za 03.04.2023. godine je odloženo iz razloga što vještak nije sačinio dopunu, a ispostavlja se da je spis dostavljen vještaku uz dopis od 07.03.2023. godine, nakon uplate predujma za ovo vještačenje. Spis kod vještaka građevinske struke je zadržan od 07.03.2023. godine do 18.04.2023. godine, kada je uz dopunski nalaz dostavljen sudu. Na ovaj nalaz tužilac je prigovorio podneskom od 15.05.2023. godine, povodom kojeg je spis dostavljen ponovo vještaku na izjašnjenje, a ročište od 02.06.2023. godine je odloženo iz razloga što se vještak do ročišta nije izjasnio na prigovor. Odgovor vještaka na prigovor tužioca dostavljen je sudu dana 12.06.2023. godine. Na ovo izjašnjenje vještaka prigovorila je tužena podneskom od 21.06.2023. godine, a vještak je dao izjašnjenje povodom ovog prigovora tužene 19.07.2023. godine.

74. Bez obzira na potrebu suda za angažovanjem vještaka geodetske i građevinske struke, konkretni predmet u činjeničnom i pravnom smislu ne opravdava ovoliko dužinu trajanja postupka usljed sprovođenja dokaznih radnji vještačenja, već ukazuje na neadekvatnu aktivnost suda i nepostupanje suda u smislu odredaba ZPP-a (čl. 249-čl. 255). Naime, odlaganja raspravnih ročišta od 03.04.2023. godine, 02.06.2023. godine i od 05.07.2023. godine, a zbog vještaka, u konkretnim okolnostima slučaja, ukazuju na propust suda za koji se država smatra odgovornom usljed prekoračenja “razumnog roka”, jer vještaci rade u kontekstu sudskog postupka, pod nadzorom sudije koji je odgovoran za pripremu i brzo vođenje postupka, kako se to i izjasnio ESLJP u presudi donijetoj u predmetu Nankov protiv Makedonije, iz 2007. godine.

75. U odnosu na učestalost zakazivanja i razmak između odloženih ročišta, bitno je istaći da su sva ročišta odlagana na period duži od 30 dana, što je suprotno odredbama ZPP-a. Iz navedenog se isključuju odlaganja usljed epidemije COVID – 19, opravdanog odsustva postupajuće sudije, te odlaganje usljed obustave rada advokata. Iako je činjenica da su u pitanju zakonski rokovi instrukcionog karaktera, u konkretnim okolnostima slučaja, posebno polazeći od pravne prirode spora u pitanju, uloge, obaveze i odgovornosti suda da vodi računa o efikasnosti i efektivnosti sudskog postupka, a da sprječava svaku zloupotrebu i bespotrebno odugovlačenje postupka, smatraju se nerazumnim sva duža odlaganja koja prevazilaze period orijentacionog roka.

76. Posmatrajući interes podnosioca pravnog sredstva (u konkretnom podnosioca pritužbe), jasno je da isti postoji, jer se radi o veoma osjetljivom životnom i porodičnom pitanju za njega, pri čemu dodatno treba imati u vidu i interese dvoje mladb. djece, budući da su mu povjerena na čuvanje, vaspitavanje i izdržavanje.

77. Uzevši u obzir kriterijume predviđene u jurisprudenciji ESLJP i domaćem pravu, te naprijed utvrđene okolnosti ovog predmeta, složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosioca pritužbe¹⁰, Zaštitnik smatra da cjelokupna dužina spornog postupka nije takva da ispunjava uslov razumnog roka. U prilog navedenom, posebno treba imati u vidu da prema dobro ustaljenoj praksi ESLJP razuman rok računa prema pravilu 3+2+1 na tri nivoa nadležnosti.

78. Uostalom i ESLJP je interpretirajući garanciju prava na suđenje u razumnom roku iz čl. 6 EKLJP naveo da ta garancija “naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka”¹¹. Kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi, obuhvatali su u građansko pravnim predmetima, između ostalog, kašnjenje u vođenju rasprave.¹²

79. Na osnovu naprijed navedenog, imajući u vidu relevantnu sudsku praksu, naročito činjenicu da se podnosilac pritužbe ne može smatrati odgovornim za odugovlačenje postupka, te da ponašanje ukazuje na nedostatak dovoljne posvećenosti suda predmetu, Zaštitnik je mišljenja da ukupna dužina postupka u ovom predmetu, a koji je još uvijek u postupku rješavanja pred prvostepenim sudom nešto više od 4 godine, nije razumna, a zahtjev suđenja u razumnom roku ne dozvoljava pasivnost, već traži proaktivan pristup u rukovođenju postupkom.

Na osnovu svega izloženog, shodno čl. 41 st.1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zaštitnik daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Dosadašnjim postupanjem Osnovnog suda u Kotoru, u parničnom predmetu posl.br. P.br. XXXX/19/19, podnosiocu pritužbe povrijeđeno je pravo na suđenje u razumnom roku iz čl.32 Ustava Crne Gore i čl. 6 st.1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Shodno navedenom, a na osnovu čl.41 st. 2 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zaštitnik daje sljedeću

PREPORUKU

Osnovnom sudu u Kotoru

¹⁰ Predmet Novović protiv Crne Gore, br.13210, od 23.10.2012. godine, p.49

¹¹ Predmet H protiv Francuske, 1989. God.

¹² Predmet Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 1983. god.

- da u daljem toku postupka, bez odlaganja, a polazeći od odredbe čl. 11 st. 1 ZPP-a, preduzme sve procesne mjere i radnje radi što skorijeg zaključenja glavne rasprave i donošenja odluke u predmetu posl. oznake P.br. XXXX/19/19.

Osnovni sud u Kotoru dužan je da u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja dostavi izvještaj o preduzetim radnjama na izvršenju preporuke.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE**
Mirjana Radović

Dostavljeno:

- Podnosiocu pritužbe,
- Osnovnom sudu u Kotoru,
- a/a.

